

Ermeni Sevk ve İskanı

İçeriği Yazan: [Gökmen](#) [1] Zaman: Paz, 15/08/2010 - 03:09

Yazar: VURAL GÜNDÜZ

Yazının Yazıldığı Tarih: 14.08.2010

Ermeni soykırımı iddiaları, ciddi manada bütün Türk milletini rahatsız etmektedir. Soykırım iddialarında bulunanlar, Ermenilerin toplu bir katliama maruz bırakıldığını açıkça belirten bir kaynağa dayanmadıkları gibi Osmanlı Devletinin böyle bir emir verdiğini somut bir belge ortaya koyamamaktadırlar.

Osmanlı Devletinin tebaasına sağladığı imkanlardan gayrimüslümler içinden en çok faydalanarak "Tebaa-ı Sadıka " konumunda rahat bir ortama kavuşan Ermeniler, batılı dostlarının vaatlerine kanıp isyan ederek Türk toplumundan koparılmaya başlandı. Kafkasya kökenli komitecilerin yönetiminde Doğu Anadolu'da başlatılan ve başkent İstanbul'a kadar getirilen Ermeni isyan hareketleri geri dönüşü olmayan Türk soykırımını da beraberinde getirmiştir.

Osmanlı Devleti'nin güvenlik sebebiyle 1915'te Ermenileri Suriye'ye sevk ve iskana tabi tutması, bazı ülkelerce siyasi bir değerlendirmeye "soykırım" olarak kabul edilmektedir. Özellikle Türkiye'nin AB'ye giriş sürecinde baskı unsuru haline getirilmiştir.

Günümüzde sıkça kullanılan "tehcir" kelimesi, Osmanlı tarih terminolojisinde bugünkü tabirle tam olarak ülke içinde bir yerden başka bir yere nakil anlamını taşıyan "zorunlu göç" karşılığında kullanılmış olup, Osmanlı Devleti'nce Ermenilerin zorunlu göçü, belgelerde "sevk ve iskan" olarak adlandırılmıştır. Ermeni diasporasının kullandığı, yurt dışına çıkarma anlamındaki "deportation"la eş değer değildir. Zira Ermeniler yine Osmanlı Devletine ait olan Suriye vilayetine nakledilmiştir. Türkiye'de 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşından önce bir Ermeni sorunundan söz edilmezdi. Bizans'ın dinsel baskısından bezen Ermeniler, Anadolu'da Oğuzların belirmesini hoşnutlukla karşılamıştır. Ermenilerin Türklere duyduğu bağlılık ve sevgi öylesine güçlü biçimde göze çarpmıştır ki Hristiyan tarihçilerin bir kısmı Ermenileri Hristiyanlığa ihanetle suçlamıştır. 1877-1878 Osmanlı Rus savaşı sırasında, Rus orduları Anadolu'nun Kuzey Doğusu'ndaki vilayetlerden bazılarını işgal edince, burada yaşayan Ermenilerle irtibata geçti. Rus ordusundaki Ermeni erleri, subayları ve generalleri Osmanlı Ermenilerini kışkırtmaktan çekinmediler. Ermeni patriği Terses'i Ayastafanos'ta Grandük Nikola'nın karargahına göndertip, Ermeniler lehine bir maddenin (Ermenilere ıslahat mad.16) antlaşma metnine girmesini sağladılar. Ermenilerle ilgili maddenin antlaşma metnine girmesi ileride "Ermeni Sorunu" adı ile anılacak olaylara adım atılmış oluyordu.

1908 yılında Meşrutiyet'in ilanı ile herkeste bir hürriyet sarhoşluğu başladı. Bu karışıklıktan faydalanan Ermeni siyasi suçluları, kaçakları İstanbul'a doldular. Komiteler artık ihtilalci siyasetini bırakır gözükseler. İttihat ve Terakkiciler, Ermenilerin yalanlarına aldanarak devletin önemli mevkilerine birçok Ermeni aydınını getirdiler. El altından Taşnak, Hınçak ve diğer komiteler yeniden örgütlenmeye, şubeler açmaya başladılar. Komiteler, Ermeniler arasında nüfuzlarını artırmak için patrikhane ve Episkoposlukları ele geçirmeye çalıştılar.

Osmanlı Devleti döneminde 29 paşa, 22 bakan, 33 milletvekili, 7 büyükelçi, 11 başkonsolos v.s olmak üzere pek çok Ermeni yüksek devlet görevlerinde yer almıştır.

Dünya sırasında cephede Osmanlı askerine karşı savaşan, cephe gerisinde de savunmasız kalan Türk halkı üzerinde tarihin ender kaydedeceği katliamların uygulayıcısı yine Ermeniler olmuştur. Ermenilerin I.Dünya Savaşı öncesi ve savaş devam ederken yaptıkları faaliyetler; Osmanlı Devletini harekete geçmek zorunda bırakmıştır. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla Rusya, Fransa ve İngiltere ile işbirliğine giden ve isyan ederek, Türk köylerine saldıran, halkı katleden Ermeni örgütleri böylece tehciye yol açmıştır. Ermeni örgütlerinin yaptığı zulüm ve katliamlar Osmanlı ve Rus arşivlerinde açıkça görülmektedir. Ne gariptir ki soykırım iddialarında bulunan Ermeni devleti sözde soykırımın Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından peşinen kabul edilmesi koşuluyla arşivlerini açacağını beyan etmektedir.

Sanayi İnkılabını gerçekleştiren İngilizler; egemenlik alanlarını genişletmeye yönelik olarak, Fransızları yalnız bırakmamış, Osmanlı tebaası Ermeniler bu devletlerin ilgi odağı haline gelmiştir. Rusya'nın sıcak denizlere inmek, İngiltere'de buna karşı Doğu Anadolu'da bağımsız bir Ermenistan vaadiyle Ermenileri kullanmıştır. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın yanı sıra, merkezleri dışarıda olan fanatik ve ihtilalci Ermeni dernek ve komitelerinin çabalarıyla ülke çapında çıkarılan isyanlarda komiteler kendi soydaşlarını ve Türkleri katlederek batılı dostlarının müdahalesini beklemişlerdir.

Osmanlı ordularının Çanakkale, Kafkasya ve Suriye cephelerinde savaştığı sırada, Ermeniler de Anadolu'da eş zamanlı olarak eylemlerini her geçen gün artırıyorlardı. Çanakkale, Kafkasya ve Suriye üçgeninde yaşayan Ermeniler birbiri ardına isyan etmeye başladılar ve silahsız sivil halkı öldürmeye başladılar. Osmanlı yöneticileri yukarıda söz konusu olan üçgenin dışına, yani Mezopotamya bölgesine nakletme kararı aldı. Savaşın devamı süresince o bölgede kalmaları planlanan Ermeniler 8-9 ay içinde Anadolu'dan bu bölgeye nakledildiler. Zorunlu göç uygulaması, yaklaşık 450-500 bin

Ermeni'yi kapsadı. Bu sırada Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Ermenilerin miktarı, yine yaklaşık olarak 1,5 milyon civarındaydı. Yabancı kaynaklara göre sürgün dışı tutulan Ermenilerin sayısı ise 400 bin idi. Bu arada bazı Ermenilerde yurt dışına göç ettikleri, o tarihte Osmanlı limanlarından hareket eden gemilerin yolcu listelerinden anlaşılmaktadır.

Ermeniler bağımsız bir devlet kurmak düşüncesinde olan örgütler, bunun için silahlı mücadeleyi tercih etmişlerdir. Tabi olarak bu örgütlerin en büyük dezavantajı bir devlet kurabilmek için yeterli miktarda nüfusa sahip olmamalarıydı. Nitekim devlet kurmayı düşündükleri ve Ermenilerin diğer Osmanlı topraklarına göre daha yoğun olduğu Vilayet-ı Sitte (Van, Bitlis, Erzurum, Sivas, Elazığ, Diyarbakır) de bile Ermeni nüfusu ancak %19 civarında idi. Bu noktada onlar için gidilecek bir tek yol vardı; o da bu bölgedeki nüfusu kendi lehlerine çevirmek. Bunun için en kısa ve kesin yol bölgedeki Müslümanları kovmaktı. Ermeni örgütleri, Müslüman ahalinin göç etmeleri için komiteler aracılığıyla baskınlara başladılar, isyanlar, çeşitli sabotajlar ve katliamlara giriştiler. Osmanlı Devleti, Ermeni olaylarının artmasının ardından, başta patrik olmak üzere Ermeni ileri gelenlerini, çıkacak muhtemel isyanların önlenmesi konusunda uyararak, aksi takdirde sert tedbirlerin alınacağı uyarısında bulunmuştur. Ancak bu olayları başlatan ve Ermenileri silahlandıran komite yuvalarını dağıtmak için 24 Nisan 1915'te vilayetlere ve mutasarrıflıklara "acele ve gizli" kaydı ile bir talimat yolladığı görülür.

Göç ettirme sırasında Osmanlı Devleti işi olurluna bırakmadı. Savaş içinde olmasına rağmen, her türlü önlemi almaya çalıştı. Bu amaçla içişleri bakanlığı 30 Mayıs 1915 tarihinde, savaş durumu ve olağanüstü politik zorluklar nedeniyle başka bölgelere gönderilen Ermenilerin barınmaları, yedirilip içirilmeleri ile ilgili konuları kapsayan on beş maddelik bir yönetmelik yayınladı. Bu yönetmeliğin çıkarılmasından 11 gün sonra hükümet, 34 maddelik yeni bir yönetmelik daha yayınladı. Özellikle taşınır ve taşınmaz malları ve topraklarının yönetimi için yapılacak işlemler saptanıp bunlar güvence altına alındı. Savaş sırasında Ruslar Doğu'dan İngilizler ve Fransızlar Batı'dan, Çanakkale'den ve Güney'den Osmanlı'ya saldırırken, Ermeniler de Anadolu'nun dört yanında isyan başlatarak, asker ve sivil yüzbinlerce Türk insanının kanını akıtmanın cezasını tehcir edilmek suretiyle görmüştür.

Tehcir dediğimiz bu zorunlu yerleştirme, doğal olarak meşakkatli geçmiş, pek çok masum sivil Ermeni'nin mağduriyetine sebep olmuş ve yaklaşık 9-10 bin Ermeni, eşkıya saldırısı, 30 bine yakın kişi de hastalıktan ölmüştür. Buna rağmen büyük yer değiştirme olayının canlı şahitleri, naklin büyük bir düzen içinde gerçekleştirildiğini yazmışlardır. Bunların başında Amerika'nın Mersin Konsolosu gelmektedir. Edward Natan, 30 ağustos 1915'te büyükelçi Morgenthau'a gönderdiği raporunda şunları söylüyor:

Tarsus'tan Adana'ya kadar bütün hat güzergahı Ermenilerle doludur. Adana'dan itibaren bilet alarak trenle seyahat etmektedirler. Kalabalık yüzünden sefalet ve çektikleri zahmete rağmen hükümet bu işi son derece intizamlı bir şekilde idare etmekte, şiddet ve intizamsızlığa yer vermemekte, göçmenlere yeteri kadar bilet sağlamak ve muhtaç olanlara yardımda bulunmaktadır. Sevk ve iskan sırasında Ermenilerin yollarda can ve mal emniyetlerinin sağlanması için Osmanlı devleti; yol güzergahında ki görevlileri uyarmış, kasıt ve ihmal olmaması için sıkı ve sert tedbirler almıştır.

Osmanlı arşivindeki bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar, görevlileri ihmal eden devlet görevlileri ile eşkıya olarak tanımlanan sivil saldırganların bizzat Talat Paşa'nın imzasını taşıyan talimatlarla "tahkikat komisyonları"na sevk edildiğini, devlet görevlilerinin işten el çektilerine Divan-ı Harb'e gönderildiğini göstermektedir.

Osmanlı arşivlerinde Ermeni konusunda araştırma yapan yerli ve yabancı bilim adamları, Ermenilerin şu veya bu ad altında sistemli bir şekilde ortadan kaldıklarını söyleyememektedir. Tehcir konusunda çok suçlanan İttihat ve Terakki yöneticileri Malta'da İngilizlere tutsak olmalarına rağmen yapılan ve İngilizlerin elinde her türlü imkanın olmasına rağmen suçlanacak delillerin bulunamaması nedeniyle serbest bırakılmışlardır. Bu olay binlerce örnekten bir tanesidir.

Her devlet kendi sınırları içinde yaşayan vatandaşlarının can, mal ve namusunun güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Osmanlı devletinin uyguladığı tehcir geç alınmış bir karar olmakla birlikte, Bizans , Sasani uygulamalarında olduğu gibi, mezhep değiştirmeye yönelik zorlama şeklinde değildir. Ermeniler, ilgili kanunun çıkarılmasını gerektirecek bütün fenalıkları yaptıktan sonra Osmanlı hükümeti uygulamayı başlatmak zorunda kalmıştır.

Bugünkü Ermenistan'ın ekonomik durumu pek parlak değil ülke nüfusu ülkedeki ekonomik sıkıntılardan dolayı sürekli başka ülkeler göç etmek zorunda kalıyor bu durumu herkes biliyor. Ermeniler'in dünyanın her yerine yayılması ve oralarda Ermeni kıvraklığıyla yükselmeleriyle hemen Türk milleti aleyhinde dünya insanların gözünde olumsuz bir düşünce yaracak sözde soykırımını anlatıyorlar. Ermeniler ve Ermeni dostları tarihi belgeler göre değil de meclis kararıyla tarih yazmaya çalışarak tarihin en kara lekelerini de kendine yapıştırmaktadır.

iletisim@politikadergisi.com [2]

KAYNAKLAR

- Enver Ziya Karal,Osmanlı Tarihi,Cb,T.T.K Basımevi,Ankara 1983 s.129
- Esat Uras,Tarihte Ermeniler Ve Ermeni Meselesi,Belge Yayınları 2. Baskı,İstanbul 1987
- Yavuz Ercan,Osmanlı İmparatorluğu Bazı Sorunlar Ve Günümüze Yansıması,Milli Eğitim Basım Evi Ankara 2002 s.65
- Yusuf Hallaçoğlu,Sürgünden Soykırıma Ermeni İddaları , Babıali Kültür Yayıncılığı,İstanbul,2006 s.17-93
- Bilim Ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi MEB Nisan 2005

Yorumlar

- [Tarih](#) [3]
- [Terör](#) [4]

Kaynak URL (06/05/2024 - 01:11 tarihinde yazdırıldı):

<http://politikadergisi.com/okur-makale/ermeni-sevk-ve-iskani>

Bağlantılar:

- [1] <http://politikadergisi.com/pd-uye/gokmen>
- [2] <mailto:iletisim@politikadergisi.com>
- [3] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/tarih>
- [4] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/teror>